

Als het steeds minder over geld en steeds meer over inhoud gaat: zes gemeenten over succesvol samenwerken met kwetsbare groepen op de Veluwe

*Er is in veel gemeenten steeds meer aandacht voor de positie van kwetsbare groepen, zoals mensen met psychische problemen. Zo ook in de regio Noord Veluwe waar zes gemeenten intensief met elkaar samenwerken en opvallende resultaten boeken. Hoe doen ze dat? Wat is hun geheim? DSP sprak met twee van hen; **Bert van Putten**, beleidsregisseur Maatschappelijke Zorg/ Beschermd Wonen van de Gemeente Harderwijk en **Dorina Wering**, beleidsmedewerker Samenleving bij Gemeente Oldebroek.*

Onlangs heeft de regio een mooi gezamenlijk regio- en beleidsplan opgesteld voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang. Er spreekt saamhorigheid en esprit uit tussen de gemeenten. Wat is jullie sleutel tot succes?

Het regiobeleidsplan is een natuurlijk en logisch gevolg van wat we altijd al deden als regio. We werken in onze regio al heel lang samen. Maar samenwerking is breder dan alleen de samenwerking tussen gemeenten. We besteden ook veel aandacht aan de samenwerking met betrokken zorgorganisaties (ketenpartners). Verder is er georganiseerde samenwerking met bijvoorbeeld deurwaarders, schuldhulpverleners, woningcorporaties en burgers. Een van de succesfactoren is de continuïteit: er zijn een aantal mensen al een lange tijd betrokken bij de regio. Wij werken met mensen in de regio die oog hebben voor de menselijke maat en altijd op zoek zijn naar ruimte om te experimenteren en te proberen. Als je de juiste mensen op de juiste plek hebt zitten, kom je al een heel eind. Daarbij is die continuïteit van mensen niet alleen prettig voor gemeenten onderling, maar ook voor de zorgorganisaties. Naast de continuïteit van onze mensen kennen we ook al een lange tijd een consequent verhaal over wonen en zorg.

Wat houdt jullie 'consequente verhaal' in als het gaat over wonen en zorg?

Een grote opgave bij wonen en zorg is beeldvorming. Mensen staat niet altijd te springen als er een groep psychisch kwetsbare mensen in de wijk komt wonen. Onbekend maakt onbemind, zeker als het een beetje anders is. Als je toevallig een broer of een zus hebt die psychisch kwetsbaar is, dan heb je een ander beeld van psychisch kwetsbare mensen dan wanneer je alleen maar de krant leest en negatieve verhalen leest over mensen 'met verward gedrag'. Wij hebben het liever over 'onbegrepen gedrag'. Bij 'verward' zit er een oordeel in dat stigmatiserend is. 'Onbegrepen' gedrag zegt iets over twee kanten: jij vertoont gedrag dat ik niet begrijp. Of dit aan jou ligt of aan mij, dat ligt in het midden.

Wat doen jullie als regio om deze opgave aan te pakken?

Door het aandacht te geven. Want andersom maakt bekend ook bemind. Op het moment dat er iets moet worden georganiseerd in de wijk voor mensen met een psychische kwetsbaarheid, is er vaak weerstand van medebewoners. Het stigma rondom mensen met onbegrepen gedrag vraagt om een maatschappelijke verandering en die vindt niet zomaar plaats. Ook wij als gemeenten zijn hier mede debet aan. We investeerden voorheen veel budget in zorg, maar weinig in de wijk. Dit is een te eenzijdige focus om die maatschappelijke verandering te bewerkstelligen. Als regio voelen we hierbij de spanning tussen het ondersteunen van mensen die vanuit hun ziekte onbegrepen gedrag, en daarmee soms overlast, vertonen en het bieden van een fijne en veilige woonplek voor alle inwoners van de regio Noord-Veluwe. Het bieden van een fijne en veilige woonplek is namelijk ook een belangrijke taak van gemeenten. Deze twee verantwoordelijkheden liggen niet altijd in elkaars verlengde. Maar verzet van bewoners kun je ook zien als onderdeel van een plan. Als gemeente kun je hier iets mee en moet je gaan staan voor de kwetsbare doelgroepen. Het boekje dat we nu hebben uitgebracht met de tien levensverhalen die DSP heeft opgehaald, draagt hieraan bij. De verhalen schenken aandacht aan mensen die kampen met een psychische kwetsbaarheid en last hebben van negatieve vooroordelen. Alles wat je aandacht geeft, groeit, dus we zijn hiermee op weg.

Naast wonen in de wijk staat bij ons het bieden van menselijk maatwerk voor kwetsbare mensen centraal. Ieder kwetsbaar persoon moet een zo passend mogelijk antwoord krijgen binnen onze regio als het gaat om wonen. Er moet daarom voldoende diversiteit aan plekken zijn, met kleinschaligheid en flexibiliteit in zorg. Wij zullen niet zo snel opschalen en ons richten op grote wooncomplexen. We willen uitgaan van de mensen zelf en hun behoeften en vraaggericht te werk gaan. Hierbij is het cruciaal dat je niet over mensen praat, maar met mensen. Niets is zo makkelijk om over mensen te praten, maar als iemand meedoet in de conversatie, dan is het gesprek ook ineens anders. Wij doen dit bijvoorbeeld door het inzetten en het betrekken van ervaringsdeskundigen.

DSP heeft een inventarisatie gedaan in de Noord Veluwe naar de inzet van ervaringsdeskundigheid. Op welke wijze betrekken jullie zelf ervaringsdeskundigen in jullie regio?

Op twee manieren: enerzijds is de ervaringsdeskundige in de praktijk op lokaal niveau steeds meer zichtbaar, anderzijds maken we de doelgroep steeds meer onderdeel van ons beleid en proberen we ervaringsdeskundigen hier zoveel mogelijk een plek te geven. Zo kennen wij het Praktijkhuis in Harderwijk: een plek waar mensen vrijblijvend hulp kunnen krijgen bij hun herstel van ervaringsdeskundigen en mensen met ervaringskennis. Daarnaast vinden we het bijvoorbeeld ook vanzelfsprekend dat een ervaringsdeskundige deelneemt aan de stuurgroep maatschappelijke zorg. Er ontstaat daardoor een ander gesprek en je krijgt een ander referentiekader. Het is belangrijk dat we uitstralen dat psychisch kwetsbare mensen er mogen zijn en dat er een veilige context is waar ze echt mogen zeggen wat ze denken, want dát is waar wij van kunnen leren. De meeste energie ligt in het maken van nieuwe verbindingen en niet in bestaande. Alles kan nog zo goed werken op "folderniveau", maar hoe beleid in de praktijk werkt, is uiteindelijk het allerbelangrijkst.

Waar zijn jullie het meest trots op?

We zijn er trots op dat er een aantal leidende waarden zijn binnen de regio, zoals openheid, vertrouwen en een onskent-ons mentaliteit. Partners kennen geen rivaliteit en zetten samen de schouders eronder. Een voorbeeld is de

nauwe samenwerking die vorig jaar ontstond toen een zorgorganisatie in de regio failliet ging. Meerdere partners hebben gezorgd dat alle cliënten overgenomen konden worden. Hiervoor is openheid over elkaars positie, vertrouwen in en ruimte voor elkaar cruciaal. Je merkt dat het weinig over geld gaat en steeds meer over de inhoud. Je ziet dat mensen meer energie halen uit het gezamenlijke resultaat dan het eigen logo waardoor het eigenbelang steeds meer op de achtergrond raakt. Mensen in de regio hebben de goede intenties, er is veel vertrouwen en mensen willen graag het goede doen en hier plezier aan beleven. Deze cultuur is mooi en corrigeert ook als mensen zich niet naar deze waarden gedragen, zowel op gemeenteniveau als op instellingsniveau. Een voorbeeld is de inzet van de transformatieversnellers. Dit zijn mensen die we inhuren als gemeente en die we gratis beschikbaar stellen voor ketenpartners/zorgorganisaties. Deze transformatieversnellers zijn actief op het terrein van sport en spel, wonen (de woonzorgmakelaar) en op het terrein van de eigen kracht en de inclusieve wijk. De transformatieversnellers komen achter de voordeuren van de organisaties en kunnen verbinden. Dit werkt ontzettend goed. Er gebeuren hierdoor zoveel mooie dingen.

Kun je een voorbeeld van mooie resultaten geven?

We gaan dit jaar voor de tiende keer de Veluwegames organiseren. Dit is een sportdag voor kwetsbare inwoners. Er wordt gesport, samen gegeten en er is livemuziek. In de winter organiseren we ook een Veluwegames on ice. Dit soort successen geeft een hoop energie. Het is belangrijk als gemeente dat er ruimte is om te ontdekken en te experimenteren om dit soort initiatieven te bewerkstelligen en dat je niet wordt gevangen in een organogram. Dingen mogen soms ook mislukken, als we maar de menselijke maat als maatstaf houden.

We kunnen er niet omheen, wat merken jullie als regio van de coronacrisis?

In de MO en BW in de Noord-Veluwe is het relatief rustig. In die zin dat er nog niet zoveel mensen ziek zijn en de kwetsbare mensen, die we normaal altijd kwetsbaar noemen, doen het erg goed. We horen bij grote gemeenten dat er noodvoorzieningen worden opgezet zoals sporthallen voor dak- en thuislozen. Dat is hier niet aan de orde. Bij ons hebben veel mensen een eigen kamer. De regio reageert dan ook verassend snel en adequaat op de crisis. Zo hebben we de afgelopen periode veel voor elkaar gekregen. Op een vrijdag bedachten we om vier kleine appartementjes voor daklozen te regelen. Dit is direct opgepakt door het maatschappelijk veld en de hierop volgende dinsdag trokken er vier daklozen in. In drie weken tijd hebben we op drie plekken woonruimtes kunnen creëren. Dit past ook binnen onze visie.